

Jouni Piekkari

## Maahanmuuttajat ja kantaväestö toimimaan ja oppimaan yhdessä



Kuva: Mari Pyy



OmaEKoto -hanke



Omaehtoisen kotoutumisen tuki -hanke, lyhyesti OmaKoto, vahvistaa espoolaisten, pääasiassa maahanmuuttajataustaisen järjestöjen osaamista, osallisuutta ja yhteistyöverkostoja, jotta ne voisivat tulevaisuudessa entistä vahvemmin toimia kaupungin ja muiden tahojen kumppaneina omaehtoisessa kotouttamisessa.

Hankkeessa toteutettiin useita toiminnalliseen kielenoppimiseen keskittyviä **kohtauttamispajoja**. Lisäksi haluttiin koota yhteen ideoita, joilla maahanmuuttajajärjestöjä ja muita järjestöjä voidaan saada uusilla tavoilla tutustumaan ja tekemään yhteistyötä. Tässä oppaassa esitetään ajatus siitä, että maahanmuuttajien ja kantaväestön kohtauttamista voidaan tehdä aktiivisesti ja tavoitteellisesti - ja hauskasti. Siitä hyötyvät kaikki.

Oppaamme on suunnattu maahanmuuttajatyötä tekeville, suomen kielen opettajille sekä eri alojen järjestöille ja virkamiehille, jotka pohtivat uusia keinoja tehdä työtä maahanmuuttajien kanssa.

Oppaan kirjoittaja Jouni Piekkari on draamakasvattaja ja sosiaalipedagogi, joka on työskennellyt lukuisissa kehittämishankkeissa monikulttuurisuustyössä, vastaanottokeskuksissa ja oppilaitoksissa. Hän on tehnyt myös useita asuinaluehankkeita sekä kulttuureja kohtauttavia opetus- ja koulutushankkeita mm. Suomessa, Sambiassa, Virossa ja Espanjassa.

Espossa 18.11.2016

## Sisällys:

- 1. Mitä on kohtauttaminen?**
- 2. Kohtaamisen hyödyt**
- 3. Keitä kohtautetaan?**
- 4. Miten kohtauttamisia hyödynnetään?**
- 5. Miten kohtauttamista tehdään?**
  - 5.1. Vinkkejä kohtauttamiseen*
  - 5.2. Liikunta-aiheisen kohtauttamispajan malli*
  - 5.3. Kohtauttava paja ongelmista ja niiden ratkaisuista (avoin teema)*
  - 5.4. Kohtauttaminen ja kielenoppiminen*
  - 5.5. Vihjeitä kielenoppimisen liittämiseen muihin kohtauttamisiin*
  - 5.6. Kohtauttava kielipaja "Asuminen Suomessa"*
  - 5.7. Muita kohtauttavaan kielenoppimiseen sopivia harjoitteita*

## **6. Lähteitä ja materiaaleja**

## 1. Mitä on kohtauttaminen?

Kohtauttaminen on uusi sana. Sillä tarkoitetaan tässä osallistavaa ja innostavaa toimintaa, jolla autetaan maahanmuuttajia ja kantaväestöä tutustumaan, oppimaan, suunnittelemaan ja arvioimaan tehtyä yhdessä. Tämä toiminta on tavoitteellista ja päämäärätietoista uusien suhteiden ja toimintojen luomista.

- ❖ Kohtauttamiset ovat enemmän kuin kokouksia ja seminaareja - ne ovat elämyksellisiä ja yhteisöllisyyttä luovia tapahtumia, jotka tuottavat myös kokemusperäistä tietoa ja ideoita.
- ❖ Kohtauttamisissa kaikki pääsevät tekemään, puhumaan, toimimaan ja ”leikkimään vakavasti” iästä, kielitaidosta tai asemasta riippumatta. Niissä luodaan erilaisin keinoin tasavertaisempaa tapaa keskustella ja osallistua. Niissä käytetään monenlaisille osallistujille sopivia luovia menetelmiä.
- ❖ Kohtauttamiset luovat uudenlaista ja mutkattomampaa toimintakulttuuria. Ne nostavat halua ja iloa toimia yhteiseksi hyväksi.

*Kohtauttamista ei tässä mielessä täysin ole:*

- Monikulttuuritapahtuma, jossa järjestöt myyvät ruokaa ja esittelevät toimintaansa omissa pisteissään, mutta eivät ehdi tutustua toisiinsa.
- Tilaisuus, jossa maahanmuuttajat ja järjestöt kootaan auditorioon, jossa heille luennoidaan eri aiheista, jonka jälkeen lopussa on ohjaamaton pienryhmäkeskustelu.
- Toimintatapahtuma, jossa maahanmuuttajat ja kantaväestö osallistuvat johonkin toimintaan (esim. pihatalkoot; tanssiopetus) ilman ohjattua keskustelua ja vuorovaikutusta.

Tällaisillakin tapahtumilla on toki tärkeä paikkansa monikulttuurityössä. Niitä voidaan kuitenkin myös kehittää monipuolisemman vuorovaikutuksen suuntaan pohtimalla esimerkiksi:

- *Voisivatko osallistujat tutustua enemmän toisiinsa? Miten?*
- *Miten voin selvittää osallistujien odotuksia kohtaamiselle?*
- *Onko kaikilla yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua toimintaan?*
- *Sallivatko käytetyt työtavat monenlaista osallistumista?*
- *Onko puhumien lisäksi muita kohtaamisen keinoja?*
- *Onko ohjelmassa varattu yksilöiden väliselle vuorovaikutukselle aikaa?*

Kohtauttamispajoissa yhdessä käytetty aika käytetään aktiiviseen, tasavertaiseen ja tavoitteelliseen vuorovaikutukseen. Resurssit käytetään tehokkaimmalla tavalla tunnistamalla eri osapuolten rajoituksia ja voimavaroja. Parhaimmillaan ne tuottavat tuloksia, innostusta ja uusia tuttavuuksia, jotka kantavat pitkälle tulevaisuuteen.

## **2. Kohtaamisen hyödyt**

Kohtaamisesta voi olla iloa ja hyötyä kaikille osapuolille. Kohtauttamisissa nostetaan tehokkaasti esille kaikkien osallistujien tietoa ja osaamista ja tuodaan se yhteiseen käyttöön. Kohtauttamiset luovat elävää ja toiminnallista verkostoitumista, koska ne synnyttävät luottamusta ja myönteisiä tunnesiteitä ihmisten välillä.

Maahanmuuttajat kertovat usein, että suomalaisiin on vaikea tutustua. Osin tämä voi olla myytti, mutta totta siinä on toinen puoli. Julkisilla paikoilla ei ole kovin tyypillistä ryhtyä keskusteluun ventovieraiden kanssa. Suomalaisten eikielellinen viestintä koetaan usein myös tylyksi ja etäiseksi, vaikka kuoren alta paljastuu usein avulias, ystävällinen ja iloinen ihminen. Keskustelu kannattaisi siis avata - tai järjestää tilaisuuksia, joissa kohtaamiselle annetaan lupa ja keinot.

Mitä parempi syy kohdata, sitä innokkaammin siihen lähdetään mukaan. Esimerkiksi yhteiset piha-alueet tai lasten koulunkäyntiin liittyvät haasteet voivat yhdistää maahanmuuttajia ja kantasuomalaisia.

Maahanmuuttajat harmittelevat usein, ettei heillä ole riittävästi mahdollisuuksia käyttää suomen kieltä arjessa. Kohtauttamiset tarjoavat luonnollisia ja teemallisesti merkityksellisiä tilaisuuksia oppia arkikieltä.

Samalla me suomenkieliset opimme puhumaan selkokieleltä - mikä on tärkeä osa kaksisuuntaista kotoutumista.



Kuva: Mari Pyy

### 3. Keitä kohtautetaan?

Kohtauttaminen on motivoitua, jos kohtautettavat maahanmuuttajien ja kantasuomalaisten ryhmät tekevät itse siitä aloitteen. Jos ryhmien ulkopuolinen ehdottaa kohtauttamisen, on syytä etukäteen pohtia, mitkä intressit yhdistävät ryhmiä, mitkä teemat kiinnostavat heitä ja millaisen toiminnan merkeissä niitä voi käsitellä.

Kohtauttaa voi esimerkiksi:

- Eri ryhmiä, joiden olisi hyvä ymmärtää paremmin toisiaan.
- Niitä, jotka hyötyisivät toinen toisistaan.
- Niiden, joilla on samanlaisia kiinnostuksen aiheita.
- Niiden, joiden pitäisi päättää yhteisistä pelisäännöistä.
- Kaikkia, jotka ovat uteliaita toistensa elämäntavoista.
- Niitä, jotka voisivat tehdä asioita yhdessä.
- Niitä, jotka voisivat oppia yhdessä.

- Kaikkia, ketkä toivovat sitä (esim. ”Minusta olisi kiva oppia lisää suomalaisista sienistä toisten äitien kanssa”)

Kohtauttamispajat voivat olla myös aiheeltaan avoimia ja ilman valmista teemaa. Pajan tavoitteena on silloin etsiä osallistujien omat teemat ja muodostaa kustakin teemasta kiinnostuneita pienryhmiä.

Kohtauttamisilla voi olla myös arjen kielenoppimisen tavoitteita. Samalla kun käsitellään jotakin tärkeää aihetta, voidaan oppia aktiivisesti siihen liittyvää sanastoa erilaisin menetelmin.

Kohtauttaminen voidaan järjestää vaikkapa urheilujärjestön ja maahanmuuttajajärjestön välillä ja tavoitteena voi olla etsiä keinoja paremmin saavutettaviin liikuntapalveluihin maahanmuuttajille. Kappaleessa 6.2. esitetään esimerkkipajan malli.

Muita esimerkkejä kohtautettavista ryhmistä:

- Suomen kielen ryhmät ja harrasteseurat
- Maahanmuuttajajärjestöt ja poliittiset päättäjät
- Sosionomiopiskelijat ja maahanmuuttajanaiset
- Maahanmuuttajanuoret ja vanhukset
- Sienestyksestä kiinnostuneet maahanmuuttajat ja paikalliset
- Koulun musiikkiluokat ja maahanmuuttajamuusikot

*Ideoi itse lisää!*

Jokaisessa kohtauttamisessa on mietittävä: Kenen tiloissa kohtauttaminen järjestetään? Miten kulkemiset järjestetään? Millä keinoilla tiedotus tehdään? Näitä kysymyksiä pohditaan lisää tuonnempana tässä oppaassa.



#### 4. Miten kohtauttamisia hyödynnetään?

Kohtauttamispajat eivät ole pelkkiä hauskoja ja viihdyttäviä tapahtumia vaan ne tuottavat usein erittäin tärkeää kokemustietoa erilaisilta osallistujilta. Tätä tietoa kannattaa taltioida esimerkiksi seuraavin tavoin:

- *Kohtauttamispajojen kirjalliset tuotokset.* Pajojen pienryhmien tuotokset ja yhteenvedot voidaan usein julkaista raporteissa lähes sellaisenaan. Pienryhmätyöskentelyssä on hyvä sopia, että joku kirjaa ylös tuotettuja ideoita. Keskusteluissa tuotetaan usein mielenkiintoisia ajatuksia ja on hyvä, jos tätä keskustelua voidaan kirjata suoraan tietokoneelle. Myöhemmin kommentit voidaan ryhmitellä aihekokonaisuuksiksi.
- *Pajojen loppuyhteenvedot.* Loppuraportointi voidaan tuottaa esim. parihaastatteluina kännyköillä. Haastattelut voidaan luvalla julkaista esimerkiksi suljetussa facebook-ryhmässä tai blogissa.
- *Valokuvaaminen.* Kuvia tarvitaan aina. Ryhmäpotrettien sijaan kannattaa ottaa enemmän lähikuvia pajatoiminnan tuoksinasta, koska tällaisissa kuvissa on usein jokin erityinen ja kiinnostava aihe tai toiminta. Kuvaamiseen ja kuvien julkaisemiseen on syytä kysyä heti lupa. Intimiteettisistä on hyvä ottaa myös anonyymeja kuvia, joissa näkyy esim. toiminnan tuotoksia tai käsiä, mutta ei kasvoja.
- *Kuvanäyttelyt / posterit.* Näitä voidaan sijoittaa julkisiin tiloihin.
- Materiaali voi toimia esim. *kolumnien tai lehtijuttujen* pohjana paikallislehdissä.



Kuva: Karmen Zagar

## 5. Miten kohtauttamista tehdään?

### 5.1. Vinkkejä kohtauttamiseen

Kohtauttamista voi tehdä toki monella eri tavalla, mutta hyvä aloitustapa on järjestää 3-4 tunnin mittainen *kohtauttamispaja*. Se on vuorovaikutteinen ja kauttaaltaan toiminnallinen tapahtuma, jossa on seuraavia elementtejä ja niihin liittyviä haasteita:

#### 1. Tilan järjestäminen ja saapuminen tilaan

→ *Miten luomme epämuodollisen tunnelman jo tullessa? Voimmeko osallistaa osallistujia mukaan järjestelyihin? Miten huomioimme eri aikoihin tulevat?*

#### 2. Lyhyt alkuesittely, tulkkausten järjestäminen, tavoitteiden esittely

→ *Toisaalta on tärkeää, että osallistujat tietävät millaiset pelisäännöt pajassa on, aikataulut ja tavoitteet; toisaalta on vältettävä pitkiä puheita ja luotettava, että asiat selkeytyvät toiminnassa.*

#### 3. Alkulämmitykset; jään murtaminen

→ *Millaiset harjoitteet tai leikit toimivat ryhmässä ja tukevat tutustumista ja turvallisuuden tunnetta, naurua? Minkä kanssa ohjaajana tunnen itseni mukavaksi? Mitä ennakko-oletuksia minulla on ihmisten osallistumisesta ja ovatko ne varmasti tosia? Voinko kokeilla?*

#### 4. Tutustumisharjoitukset

→ *Nimien lisäksi, mitä muuta sisältöä tutustumisessa voi olla? Mikä on aiheen kannalta tärkeää tietää toisista osallistujista?*

#### 5. Teemalliset lämmitysharjoitukset

→ *Ihmiset eivät ole heti valmiita keskustelemaan teemasta, vaan heitä pitää lämmitellä, mutta miten? Parikeskusteluilla? Muistelulla? Kuvia valitsemalla?*

#### 6. Sisällön käsittely pienryhmissä

→ Miten teemme selkeän tehtävän pienryhmätyöskentelyyn? Millaisiin ryhmiin osallistujat jaetaan? Vaihdetaanko välillä ryhmiä vai pysytäänkö samassa - miksi?

#### 7. Yhteenveto visuaalisesti

→ Miten kootaan hankittu tieto, ideat ja ymmärrys talteen? Miten ne esitellään ja jaetaan ymmärrettävästi ja monikanavaisesti?

#### 8. Toiminnallinen loppuarviointi

→ Mitä arvioidaan ja millaisin kysymyksin tai väittein? Mitä arvioinnilla tavoitellaan, ehkä jatkoideoita tai parannusehdotuksia? Osallistumisintoa?

#### 9. Jatkosta sopiminen

→ Mitä asioita pitää sopia ennen kuin lähdetään pois? Milloin ja miten jatketaan? Kuka tekee ja toimii?

#### 10. Lopetus

→ Miten tilaisuus lopetetaan innostavasti, niin että siitä jää myönteinen muistijälki?

#### 11. Jälkityöt

→ Miten tila järjestetään takaisin? Miten tehdään?

Alla esitetään esimerkkejä kohtauttamispajoista tehtävineen.

Kohtauttaminen voidaan järjestää maahanmuuttajien ”kotikentällä” esimerkiksi maahanmuuttajaseuran **tiloissa**. Tässä maahanmuuttajat pääsevät samalla esittelemään toimintaansa ja omaa kulttuuriaan ja isännöimään. Se voidaan toteuttaa myös vierailuna maahanmuuttajille uuteen kohteeseen. Tämä taas mahdollistaa aktiivista ja dialogista tutustumista suomalaiseen yhteiskuntaan ja järjestötoimintaan.

**Turvallisen ilmapiirin luominen** on ensisijaisen tärkeää kohtaamispajoissa. Tällä tarkoitetaan sellaista ilmapiiriä, jossa voi nauraa vapaasti ja keskustella epämuodollisesti haastavammistakin asioista. Erilaiset leikit ja toiminnalliset harjoitteet sekä pienryhmätyöskentelyn

tehokas käyttö edesauttavat turvallisen tunteen syntymistä kohtaamisessa.

**Tiedottaminen** kohtauttamispajasta on haastavaa, koska on kyse usein tapahtumasta, joka on ensimmäinen laatuaan. Tiedottamisessa on syytä käyttää osallistujille tuttuja ja mahdollisimman monia kanavia (esim. WhatsApp tai Facebook). Lisäksi suusanallista motivointia tarvitaan. Joko järjestöjen omat puuhahenkilöt tekevät tätä aktiivisesti tai voi mennä tiedotusvierailulle johonkin sopivaan tapahtumaan. Usein ensimmäisellä kerralla ihmiset on hyvä noutaa ja opastaa paikalle, sen jälkeen toimii yleensä puskaradio parhaiten.

Tiedotuksessa on etsittävä hyviä syitä sille, miksi tapahtumaan kannattaa osallistua. Tiedotuksen kärkeen on nostettava jokin tärkeä tarve. Espoon OmaKoto-hankkeessa kielenoppiminen nousee keskeiseksi. Monia aiheita voidaan käsitellä samalla kielellä oppien ja näitä elementtejä voidaan yhdistää, kuten alla olevissa pajaesimerkeissä osoitetaan.

**Kulttuuri- ja sukupuolikysymysten** suhteen on syytä olla herkkänä, mutta yleensä toiminta opettaa parhaiten. Voidaan miettiä onko aiheen vuoksi syytä erottaa miehet ja naiset omaksi ryhmäkseen vai onko nimenomaan hyödyllistä että ollaan yhdessä. Kohtauttamispajojen pienryhmätehtävissä voidaan vaihdellen tehdä erillisiä ryhmiä esim. kieliryhmän, sukupuolen tai ikäryhmän mukaan, jotta saadaan erilaisia näkökulmia. Joistain asioista esim. naiset puhuvat keskenään vapaammin. Maahanmuuttajajärjestöillä on hyvä ymmärrys tällaisista huomioitavista asioista. Hyvä ohje myös on: Jos et tiedä, kysy!

## 5.2. Liikunta-aiheisen kohtauttamispajan malli

Seuraavassa luvussa esitellään pajamalli, jonka tarkoituksena on tutustuttaa urheilu- ja liikuntajärjestöjä toisiinsa ja saada maahanmuuttajia mukaan liikuntaharrastuksiin. Samatapainen malli sopii sovellettuina myös muiden harrastusjärjestöjen ja maahanmuuttajien kohtauttamiseen ja yhteistoiminnan aktivointiin. Esimerkiksi alla esiteltyjä KAMU-pelejä voi käyttää erilaisten harrastustarpeiden ja -mahdollisuuksien tunnistamiseen. Oletuksena on, että maahanmuuttajaosallistujien kielitaidon taso on melko alhainen, ja että mukana on vertaistulkkkeja. Tällainen työskentely on hidasta. Tehtävät ovat siksi melko helppoja ja aiheita lähestytään kevyesti, niin että tulkkausta ei tarvita pajan kaikissa vaiheissa. Pajan voi pilkkoa useampiin tapaamiskertoihin.

### **Kaikki mukaan liikkumaan!**

#### **Liikuntaan aktivoiva kohtauttamispaja maahanmuuttaja- ja urheiluseuroille**

##### **Tavoitteet:**

- Tutustuttaa seuroja ja seuralaisia toisiinsa ja toistensa toimintaan
- Koota toiveita ja tietoa liikuntamahdollisuuksista ja rohkaista toimintaan
- Selvittää kynnyksiä ja esteitä ja keksiä niihin ratkaisuja
- Ideoida yhteistyötä

**Tila:** suuri avoin tila; seinätilaa, jolle voi kiinnittää maalarinteipillä lappuja ja isoja papereita, tuoleja, muutama pöytä tilan sivussa. Paikkana voi olla jommankumman seuran tila tai esim. iso liikuntasali.

**Tiedotus ja osallistujien rekrytointi:** Mahdollisimman monikanavaisesti. Käytetään molemmille seuroille tyypillisiä tiedotuskanavia tai -tapoja. Esim. Whatsapp-ryhmät; facebook ryhmät; tilaisuudesta kertominen toisen seuran tilaisuudessa; mainokset; soittoringit jne. Osallistujat voidaan hakea joukkona toisen seuran tilasta, tehdään ”retki”.

**Aika:** 3-4 tuntia. Vapaata seurustelua ja kokoontumista alussa ja lopussa. Aikaa on syytä varata tarpeeksi; koska on kyse uudenlaisesta toiminnasta uudessa tilassa, varaudu että aloitus venyy 15 - 30 min. Mieti aktiviteetteja, joita ihmiset voivat tehdä odotteluaikana. Käytä musiikkia tilassa. Pajan sisältöä voi hyvin jakaa myös useampiin tapaamiskertoihin. Esim. KAMU-pelit toimivat hyvin erillisinä aktiviteetteina, koska ne herättävät paljon ideoita ja keskustelua osallistujien kiinnostuksen aiheista. Myös osallistumisen haasteita voi käsitellä syvemmin erillisellä kerralla.

**Tilan järjestelyt:** Tilan järjestely ja jälkisiivous kannattaa tehdä yhteistoiminnallisesti pajan osallistujien kanssa, koska se luo talkoohenkeä. Järjestely on myös hyvä alkujännitystä purkava tehtävä vähän suomen kieltä osaaville ja auttaa tuntemaan itsensä tarpeelliseksi.

**Tarvikkeet:**

- KAMU-kortit.
- HAPE -harrastuspelin kortit.
- Voit ladata edellä mainitut materiaalit 2-puoleisena ja värillisenä alla olevasta osoitteesta. Tarvitset saksia korttien leikkaamiseen. Leikkaamisen ehtii tehdä yhdessä osallistujien kanssa pajan alussa, kun ihmiset tulevat tilaan. Kortit voi myös laminoida, jos niitä käyttää useammin.  
<http://kamu.metropolia.fi/materiaalit>
- Maalarinteippiä, fläppipaperia, tusseja, kyniä, A4 paperia.
- CD-soitin tai musiikkia netistä.
- Pari pöytää; järjestöjen esitteitä; tuoleja

Työtapa	Sisältö	Huomioitavaa / tarvikkeet
Saapuminen tilaan	Toivotetaan tiputellen tulevat ihmiset tervetulleiksi, opetellaan nimiä; Keksitään hyödyllistä tekemistä odotteluajaksi: kahvia, esitteitä, kamu-korttien leikkaamista,	Avustamassa voi olla useampia ihmisiä. Jotkut noutavat ihmisiä,

	<p>jutustelua, paikkoihin tutustumista. Kerrotaan, että pajaa aloitellaan, kun ”kaikki” paikalla. Tilan järjestelyä yhdessä. Tälle ”sisääntulo-orientaatiolle” kannattaa varata aikaa 15 - 30 min, jotta ihmiset ehtivät tavata ja tervehtiä tuttujaan - muuten varsinaiseen ohjelmaan ei keskitytä kunnolla.</p>	<p>jotka tulevat uuteen tilaan. Musiikkia.</p>
Aloitusmerkki, intro	<p>Annetaan jokin äänimerkki (kongi, pilli, huilu tms.). Avataan tapahtuma. Esittäydytään <i>lyhyesti</i>, kerrotaan, että pian esittäydytään yhdessä lisää. Kerrotaan tapahtuman tarkoitus ja tavoitteet (lyhyesti), sovitaan aikataulu ja tauot, huomioidaan myöhässä tulevat (myönteisesti).</p>	<p>Samaa äänimerkkiä voidaan käyttää koko pajan ajan merkinä tehtävien päättymisestä ja alkamisesta.</p>
Sovi tulkkauksesta	<p>Yritä tarkistaa osallistujien kielitaso. <i>”Kuinka moni ymmärtää nyt hyvin, mitä minä olen puhunut? Nosta käsi ylös! Ne ketkä eivät ole nostaneet, samaa kieltä puhuvat menkää näiden viereen, jotka eivät nostaneet kättään. Kerrataan, mitä alussa puhuttiin. Mene pienryhmiin”. Voit erikseen pyytää käsiä kieliryhmittäin.</i> <i>”Onko kaikilla nyt tulkki vierellään. Jos et ymmärrä jotakin, voit aina kysyä tulkiltasi. Aika ajoin voimme mennä omaan kieliryhmään puhumaan hetkeksi, mitä on keskusteltu. Tulkit voivat tehdä kuiskaustulkkauksia harjoitusten aikana.”</i></p>	<p>Huomioi jääkö joku ilman tulkkia! Tarkista käsinostolla, ketkä tulkkauvat ketä. Kiitä näitä vapaaehtoisia. Voit mainita myös mahdollisuudesta käyttää esim. google translatia.</p>
Jäänmurtaja (alkuleikki)	<p>Ohjaaja: <i>”Teemme pienen lämmittelyn. Nopeasti kosketa jotain, mikä on punaista...nopeasti kosketa jotain, mikä on sinistä... nopeasti kosketa jotain, millä voi istua... nopeasti kosketa jotain mikä liittyy liikuntaan... Nopeasti, kosketa nyt jotain muuta, mikä liittyy liikuntaan tai urheiluun”.</i> Juttele hetken vierustoverin kanssa tästä harjoituksesta (usein tämä tapahtuu luonnostaan). Muita vaihtoehtoja alkulämmittelyksi (esim. peukunnappaus; Toistettava rytmitaputus, Seuraa johtajaa).</p>	<p>Ihmiset voivat liikkua tilassa, ja joutua uusiin paikkoihin. Harjoitus on nopea ja se purkaa jännitystä ja luo naurua.</p>

<p>Seurojen esittely: kolme liikettä ja sanaa</p>	<p>Osallistuvat asettuvat kahteen ryhmään: toisen seuran jäsenet toiseen ja toiset toiseen. Molemmissa ryhmissä mietitään kolme liikettä ja kolme sanaa, jotka kertovat siitä mitä omassa seurassa tehdään (esim. pallonpotku/juhlat/kahvinjuonti). Liikkeet harjoitellaan, esitetään ja opetetaan toiselle ryhmälle. Ohjaaja voi esittää esimerkin jostain toisesta kuvitteellisesta seurasta esim. Musiikkikerhosta.</p> <p>Seurojen vastaavat voivat lyhyesti esitellä oman järjestönsä ydintoiminnan parilla lauseella. Käsinostoilla voidaan kysyä, kuinka moni tiesi ko. Seurasta aikaisemmin.</p>	
<p>Tutustumiskävely</p>	<p><i>”Nouse nyt ylös. Lähde kävelemään tilassa. Katso kasvoja. Sano nyt hei tutuille. Jatka kävelyä. Tervehdi nyt tuntemattomia. Jatka kävelyä. 3-2-1- ota itsellesi pari (=2 ihmistä). Vaihda tällä tavalla uusia pareja tai 3 hengen ryhmiä ja joka kerralla vaihda kysymystä</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Kerro nimesi ja missä asut</i></li> <li>• <i>kerro nimesi ja mikä on lempipaikkasi täällä</i></li> <li>• <i>kerro nimesi ja ruoka, josta pidät eniten (lempiruoka)</i></li> <li>• <i>kerron nimesi ja kerro, oletko ollut tässä paikassa aikaisemmin</i></li> <li>• <i>kerro nimesi ja kuinka monta ihmistä tunnet täältä”</i></li> </ul>	<p>Jos kosketus on ongelma ryhmässä, ei tarvitse ottaa fyysisesti kiinni. Tästä voi mainita.</p>
<p>KAMU-kortit: Mistä pidän / mistä en pidä</p>	<p>Levitetään lattialle laajalle KAMU-kortit kuvapuoli ylöspäin (kaikista värikategorioista). Pyydetään osallistujia ensin katsomaan kortteja. Kerrotaan, että niissä on erilaisia harrastuksia, ammatteja ja taitoja. Jokaista osallistujaa pyydetään sitten valitsemaan kaksi korttia, joista toinen on asia josta ”Minä pidän” ja toinen, josta ”Minä EN pidä”. Ohjaaja voi näyttää esimerkin. Näytettäessä voi käyttää mimiikkaa, esim. sydänmerkkiä tai peukutusta yhdistettynä ilmeeseen.</p>	<p>Korttien levittämiseen voi pyytää apua ryhmältä. Jos osallistujia on paljon kortit voi levittää useampaan ryppäeseen niin, että niiden välissä voi kävellä.</p>



	<p>Osallistujat jaetaan sen jälkeen neljän hengen sekaryhmiin, joissa on kaksi kummastakin järjestöstä. Ryhmät esittelevät korttinsa ja keskustelevat niistä; Miksi pidät? Missä olet tehnyt/harrastanut jne. Tavoitteena on tuntea paremmin toistensa mieltymyksiä ja löytää myös yhteisiä kiinnostuksen aiheita.</p> <p>Voidaan myös pohtia kuinka paljon tässä harrastuksessa tai taidossa tarvitsee liikkua.</p> <p>Harjoituksesta voidaan tehdä myös pidempi variaatio. Ensimmäisellä kerralla valitaan kaksi Minä pidän -korttia ja toisella kerralla kaksi Minä en pidä -korttia.</p>	
Liikunta-aiheisen kortin valitseminen	Harjoitusta voi jatkaa myös valitsemalla korteista liikunta-aiheisen kortin: <i>"Valitse sellainen liikuntaa tai urheilua esittävä kortti, josta sinä pidät tai jota sinä haluaisit harrastaa"</i>	Tämän harjoituksen voi haluttaessa jättää pois, koska seuraava peli pitää myös sisällään liikuntaa.
HAPE-harrastuspeli (Vaihtoehtoinen peli)	HAPE-harrastuspeli (ks. lähteet) tutustuttaa erilaisiin harrastuksiin ja antaa vihjeitä siitä, mistä osallistujat ovat kiinnostuneita hauskan toiminnallisen pelin avulla. (ks. ohjeet). Peli sopii myös toiseen tutustumiskertaan omaksi ohjelmakseen. Siinä näytellään, piirretään, ja selitetään asioita, joita toiset arvaavat.	Jos isoa noppaa ei ole, johon esittämistalapatut kiinnitetään, ne voi myös arpoa tai antaa ryhmän valita esittämistapa
Pienryhmäkeskustelut: liikuntaseuroihin osallistuminen ja sen esteet	<p>Jaetaan ryhmä n. 4 hengen sekaryhmiin, joissa ihanteellisimmillaan puolet ja puolet molemmista seuroista. Pienryhmät keskustelevat seuraavista aiheista:</p> <p><b>KIINNOSTUKSET</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Kiinnostaako sinua osallistua johonkin seuran tarjoamaan liikuntaharrastukseen?</li> <li>• Millä tasolla? Oletko aikaisemmin harrastanut?</li> <li>• Millaisia toiveita sinulla on?</li> <li>• Voisitko itse opettaa jotakin liikuntalajia tai tehdä jotain muuta seurassa (esim. osallistua tapahtumien järjestelyihin).</li> </ul> <p><b>ESTEET JA JARRUT</b></p>	<p>Tarkista, että jokaisessa pienryhmässä tulkkaukseen hoituu!</p> <p>A6 -kokoisia lappuja; tusseja</p> <p>Seuran esitteisiin ja ohjelmiin tutustumista; suusanallista kerrontaa.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• mikä estää tai jarruttaa osallistumista. Esim. perhe, kielitaito, ajankohta, taso...</li> </ul> <b>RATKAISUT</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Mitä ratkaisuehdotuksia haasteisiin on?</li> </ul> Yksi ryhmästä toimii kirjurina. Kullekin lapulle kirjoitetaan yksi asia muutamalla sanalla (suurin näkyvin kirjaimin)	
Tehtävän purku seinälle	Pienryhmien työt puretaan suurelle paperille tai seinälle edellä mainittujen yläotsikoiden alle. Analyysia syvennetään keskustellen ja lappuja voidaan lisätä harjoituksen aikana. Ensimmäisellä kierroksella ryhmiä voi pyytää tuomaan ensin kiinnostukseen liittyviä lappuja. Keskustellaan ja etsitään ratkaisuja haasteisiin. Seinä valokuvataan ja tulokset raportoidaan kehittämistyötä varten.	Maalarinteippiä tai sinitarraa
Ystäväparien/ pienryhmien muodostaminen	Edellinen pienryhmä muodostaa ystävätiimin tai -parit. Ystävätiimin tarkoituksena on auttaa osallistumisessa liikunta-aktiviteetteihin ja jatkaa miettimistä edelleen yhteisestä toiminnasta. Tiimin jäsenet voivat esim. hakea toisensa harrastuksiin tai vierailulle toiseen järjestöön tai toimintoihin, toisilta voi kysyä tai soitella. Voidaan keksiä myös jotain muuta tekemistä. Tiimissä vaihdetaan yhteystiedot.	
Palaute: Rinkiäänestys	Osallistujat asettuvat suureen piiriin. Piirin keskipisteeseen asetetaan jokin esine esim. pesäpallo. Ohjaaja esittää alla olevat väitteet. Osallistujat astuvat kehältä kohti keskustaa sen mukaan kuinka totena he pitävät väitettä (Lähellä palloa= täysin samaa mieltä; kehälle jääminen= täysin eri mieltä; jotain siltä väliltä). Ohjaaja näyttää tämän. Väitteet: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Kesä on mukavaa aikaa (harjoitusväite)</li> <li>• Tänään on ollut mukavaa</li> <li>• Olen tutustunut moniin uusiin ihmisiin</li> </ul>	Esine keskipisteeksi. Samaa kieltä puhuvat mielellään lähemmäs tulkkausepareiksi.

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• En vielä tutustunut kaikkiin</li> <li>• Aion aloittaa uuden liikuntaharrastuksen</li> <li>• Olen oppinut lisää suomea (tai jotain muuta kieltä)</li> <li>• Pääsen helposti osallistumaan järjestön toimintaan</li> <li>• Toivon, että jatkamme myös tällaisia tapaamisia</li> <li>• jne.</li> </ul> <p>Kunakin väitteen kohdalla voidaan hiukan keskustella, jos aika riittää.</p>	
Lopetuseremonia	Ohjaaja päättää tilaisuuden. Voidaan tehdä esim. jokin iskuhuuto yhdessä yhdistäen molempien seurojen nimet yhteen ja tehdä piirissä siihen liitettävä liike.	
Siivoaminen talkoilla	Pyydetään osallistujia auttamaan tilan siivoamisessa, koska se sujuu niin paljon mukavammin.	Vierailevan seuran ehdottamaa talkoomusiikkia Youtubesta.

### 5.3. Työpaja ongelmista ja niiden ratkaisuista (avoin teema)

Silloin, kun halutaan nostaa esille ryhmän kokemia ongelmia tai haasteita jostakin teemasta ja etsiä niihin yhdessä ratkaisuja voidaan käyttää seuraavan kaltaista pajaa. Pajan aloituksessa ja lopetuksessa voit katsoa ohjeita muita pajamalleista (tässä malli esitetään lyhyesti). Teemana voi olla esim. terveydenhuolto, asuminen, liikkuminen, turvallisuus.

<b>Ryhmän omat ongelmat ja niiden ratkaisut</b>		
<b>Työtapa</b>	<b>Tehtävän sisältö</b>	<b>Tarvikkeet / huomioitavaa</b>
Johdanto	Tervetulotoivotukset  Etukäteen valitun teeman esittely TAI valinta taululle tehdyistä teemasanoista. Sanat käännetään.	Kerrontaa tukevat piirroksiset; kuvallinen Power Point, avainsanat

	Teema voidaan äänestää esim. niin, että teemalaput asetellaan lattialle ja osallistujat menevät heille tärkeimmän teeman luokse. Eniten ääniä saanut valitaan, ja muita teemoja voidaan käsitellä seuraavilla kerroilla.	taululla
Tutustumiset	Kävely tilassa. Ohjaajan käskystä muodostetaan erikokoisia ryhmiä. Opetellaan nimet ja kerrotaan mistä tullaan. Kerrataan harjoitusta muutamia kertoja, niin että mahdollisimman monet tutustuvat. Eri kerroilla itsestä voi kertoa uusia asioita: Kuinka monta lasta? Lempiharrastus? Mitä on mukavaa tehdä Espoossa? Lempiharrastus?	Ennen tutustumisia voi tehdä jonkin lämmittelyleikin (ks. muuta pajamallit).
Virikekuvat ja -esineet	Osallistujat valitsevat lattialle levitetystä kuvista ja esineistä jonkin, joka kertoo jostakin heille teemaan liittyvästä tärkeästä asiasta Ohjaaja antaa omasta elämästään esimerkin esim. "Otin tämän avaimen, koska muutin juuri uuteen kotiin". Muodostetaan 4 hengen ryhmät, joissa kukin kertoo miksi valitsi esineen tai kuvan. Muut ryhmässä voivat esittää lisäkysymyksiä.	Virikekuvia esim. sisustuslehdistä; aiheeseen liittyviä otsikoita tai esineitä
Ongelmakuvien tekeminen pienryhmissä	Osallistujat jaetaan 4 hengen sekaryhmiin. Kutakin ryhmää pyydetään tekemään kehoillaan jokin teemaan liittyvä ongelma kuva. Se on tilanne, joka on jonkin tai useamman osallistujan arjessaan kokema ongelmatilanne. Kuvassa on muita ihmisiä, esineitä ja asioita.	Voi käyttää rekvisiittaa, esineitä, pöytiä.
Kuvien katsominen; ratkaisut	Kuvat katsotaan sen jälkeen yksi kerrallaan. Katsojat kertovat mitä he niissä näkevät. Ohjaaja kysyy	Valokuvaus ja otsikointi taululle

	<p>kysymyksiä:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• keitä nämä ihmiset ovat?</li> <li>• Mitä he tekevät?</li> <li>• Missä tämä voisi tapahtua?</li> <li>• Tapahtuuko tosi elämässä? Onko tilanne tuttu?</li> <li>• Mikä siinä on ongelmana?</li> </ul> <p>Esittäjät kertovat myös itse.</p>	
Pohdinta pienryhmissä	Mistä ongelma johtuu? Mitä sille voisi tehdä. Sen jälkeen pienryhmät ehdottavat ratkaisuja.	
Ratkaisun kuvat	Alkuperäisestä kuvasta voidaan tehdä ratkaisun kuvia niin, että muut osallistujat muovaavat niitä. Kaikki kuvat katsotaan yksitellen ja etsitään ratkaisuja.	Valokuvaus
Yhteenveto ja päätös	Toimenpide-ehdotukset: mitä ongelmille voidaan tehdä?  ks. muut pajamallit	Listataan taululle

Tällainen paja tuottaa siis konkreettista tietoa osallistujien kokemista ongelmista ja niihin voidaan etsiä yhdessä ratkaisuja. Pajan voi raportoida ongelma kerrallaan ja raportoinnissa voidaan käyttää tehdyistä kehollisista kuvista otettuja valokuvia. Työtapa sopii myös luku- ja kirjoitustaidottomille. Tällainen työskentely nostaa esiin sosiaalista mielikuvitusta ja tunneviestintää.

Kehollisten kuvien sijaan voidaan kokeilla myös isoille papereille piirtämistä pienryhmissä. Myös aikakauslehdistä leikatut kuvat ja niistä tehdyt kollaasit voivat ilmentää ryhmien kokemia ongelmia. Niistä kertominen konkretisoi aiheita ja tuo keskusteluun symbolisia tasoja ja vivahteita.

## 5.4. Kohtauttaminen ja kielenoppiminen

Kohtauttavassa kielenopiskelussa maahanmuuttajat opiskelevat suomea yhdessä suomea äidinkielenä puhuvien kanssa. Ihanteellisimmillaan ryhmässä on puolet ja puolet molempia, jolloin voidaan tehdä esimerkiksi mainiosti paritehtäviä.

Tällaisen kohtauttamisen järjestäminen vaatii ylimääräistä vaivaa, mutta jo kerran lukukaudessa toteutettuna se voi olla hyvin antoisa kokemus. Apua voi pyytää esim. kaupungin järjestöyhteistyön koordinaattoreilta tai järjestöiltä tai kansalaisopistolta. Tapahtuman voi usein integroida normaaliin toimintaan, jos sen tekee ajoissa. Esimerkiksi ensimmäisen tapaamisen syksyille voi käynnistää keväällä ennen uusien syksyn opetussuunnitelmien tekemistä.

Tällainen kohtauttaminen voidaan tehdä esim. jumpparyhmässä, jossa pelkän ohjaajan johdolla tapahtuvan liikunnan ohella tehdään liikunnallisia kieli- ja tutustumisharjoituksia pareittain ja pienryhmissä. Liikuntaan ja kehonosiin liittyvää sanastoa opetellaan koko ajan liikkuen ja sanoja toistaen. Kohtauttavan jumppatuokion lopuksi voidaan koota palautetta osallistujilta toiminnasta esim. pienryhmäkeskustelun avulla tai esim. esittämällä keholla piirissä paras hetki jumppatuokiosta ja kertomalla miksi se oli paras. Samalla voidaan esittää myös toiveita seuraavien kertojen toiminnasta. Tuokio voidaan lopettaa myös kertaamalla taululle tuokiossa opittuja uusia sanoja.

Kokkausta voidaan opiskella samaan tapaan esim. kansalaisopistojen keittiötiloissa. Suomea äidinkielenään puhuvia pyydetään kiinnittämään tilassa oleviin esineisiin ja asioihin liimalapuilla sanoja. Sanastoa voidaan opetella pareittain tilassa liikkuen ja tehdä niistä ohjaajan mallin mukaan lauseita.

Kohtauttavaan kielenoppimiseen liittyy aina myös kokemusten jakamista puolin ja toisin sekä toisiltaan oppimista. Kohtauttavat pajat astuvat usein pois luokkahuoneista. Siinä ryhmät voivat kyläillä toistensa luona. Kyläily ja isännöinti on virkistävää ja silmiä avaavaa. Ryhmät voivat opettaa vastavuoroisesti toinen toisilleen asioita.



Kuva: Karmen Zagar

### **Toiminnallisuus** on monella tavalla tärkeää **kielenoppimisessa**:

- Liikkuminen *aktivoi* aivoja ja pitää yllä *vireystasoa*.
- Hauskuus lisää oppimisen *intoa* ja vahvistaa *itsetuntoa*.
- Istuminen pitkiä aikoja on muutenkin epäterveellistä.
- Erilaiset pelit lisäävät *tarkkaavaisuutta* ja ryhmän keskinäistä *kuuntelua*.
- Kieli on *vuorovaikutusta*: toiminnallisessa pajassa *opitaan ryhmässä*.
- Toiminnalliset pajat pitävät *koko ryhmän aktiivisena*.
- Toiminnallisissa pajoissa osallistujat vaihtavat koko ajan paria tai pienryhmää eri tehtävissä. Tämä *tutustuttaa* osallistujia toisiinsa ja *parantaa ryhmän toimintaa* ja vähentää klikkiytymistä.
- Kieli on sanojen ja kieliopin lisäksi *eleitä, ilmeitä, äänen sävyjä, taukoja* jne. Draamalliset harjoitteet auttavat harjoittelemaan näitä kielen elementtejä.

- Toiminnalliset harjoitteet aktivoivat *eri aistikanavia*. Sanat ja lauseet *kertautuvat* eri aistikanavia myöten ja luovat aivoissa linkkejä ja assosiaatioita.
- Oppiminen *linkittyy visuaalisiin muistikuviin*; elämänmakuisiin tilanteisiin
- Esim. tunnetiloja ilmaisevien sanojen kehollistaminen *avaa ja syventää sanan merkityskenttiä*. Esimerkiksi sanaa *”hämmäntynyt”* voi ilmaista kehollisesti monella tavalla. Se voi olla tunnesisällöltään vaikkapa ärtynyt, huvittunut tai yllättynyt.

## 5.5. Vihjeitä kielenoppimisen liittämiseen muihin kohtauttamisiin

Kielenoppiminen ei ole aina kohtauttamisten päätavoite, mutta sitä voi yhdistää teemalliseen työskentelyyn esim. seuraavasti:

**Sanaston kertaaminen.** Tehtävien jälkeen osallistujia pyydetään kertaamaan uusia sanoja ja toistamaan niitä. Ne listataan taululle. Tapahtuman loppuksi osallistujat kirjoittavat pareittain keskustellen lapuille oppimansa uudet sanat. Laput viedään seinälle ja osallistujat ottavat niistä kuvan kännykkäkamerallaan.

**Keskeiset käsitteet ja sanat kuvina.** Ennen tapahtumaa voidaan tehdä sanalla varustetut kuvat työskentelyssä käytetyistä keskeisistä sanoista. Sanat asetetaan näkyville seinälle, jotta niitä voi käyttää työskentelyn aikana.

**Miellekartan piirtäminen aihe sanoista.** Pajan alussa ohjaaja piirtää taululle miellekartan, jonka keskellä on Pajan keskeinen teemasana esim. *”Työnteko Suomessa”*. Sen ympärille piirretään haaroja, joihin kirjoitetaan siihen liittyviä sanoja, joita osallistujat ehdottavat, esimerkiksi: *”Palkka”*, *”Työnantaja”*, *”Työsopimus”*, *”Loma”*. Kustakin haarasta voi edelleen haarautua uusia sanoja: *”Työsopimus”*, *”Ehdot”*, *”Allekirjoitus”*... Sanoja voi ensin pohtia pienryhmissä, sen jälkeen ne listataan ohjaajan avustuksella miellekarttaan. Miellekarttaa voi täydentää pajan aikana ja loppuksi.

**Simulaatiot pareittain ja roolinvaihto.** Esimerkiksi aiheesta työnhaku voi tehdä rooliharjoituksen pareittain. Ensin määritellään roolit (ammatti, ikä,



luonne, mitä haluaa) ja tilanne (työpaikka, tarve, vaatimukset). Sen jälkeen kaikki parit tekevät yhtä aikaa rooliharjoituksena työnhakutilanteen. Hetken kuluttua ohjaajan merkistä henkilöt vaihtavat paikkaa ja roolia keskenään ja jatkavat simulaatiota eteenpäin. Lopuksi ohjaaja lopettaa harjoituksen. Pari vaihtaa vielä kerran paikkoja ja keskustelee siitä, miltä harjoitus tuntui ja mitä siinä tapahtui. Tehtävä antaa elävän tuntuista puheharjoitusta käsillä olevasta aiheesta ja auttaa eläytymään toisen osapuolen asemaan.

**Sanalaput tilassa.** Esimerkiksi keittiössä tapahtuvassa kohtauttamisessa ympäristön esineet ja asiat voi merkitä post-it-lapuille merkityillä sanoilla. Tilaan voidaan tutustua sen jälkeen pareittain ja samalla muodostaa lauseita, joissa sanoja käytetään. Lopuksi sanat voidaan kerrata yhdessä piirissä toistaen.



Kuva: Jouni Piekkari

## 5.6. Kohtauttava kielipaja "ASUMINEN SUOMESSA"

### Kohtauttava kielipaja

### "ASUMINEN SUOMESSA"

#### Tavoitteet:

- \* harjaannuttaa osallistujien kielitaitoa toiminnallisilla menetelmillä (erityisesti asumiseen liittyvä sanasto)
- \* pohtia asumiseen liittyviä asioita, normeja ja haasteita
- \* eläytyä kuvitteellisen perheen tilanteeseen
- \* innostaa vapaaehtoisia kielenopettajia kokeilemaan uusia toiminnallisia menetelmiä
- \* Ryhmäyttää, kohtauttaa ja virkistää

Tässä tekstissä on esitelty enemmän työtapoja kuin yhdessä työpajassa ehditään tehdä. Harjoitteet voidaan jakaa useampaan kohtauttamispajaan. Tehtävät valitaan osallistujien kielitason, innostuksen ym. perusteella.

Työtapa	Sisältö	Tavoitteet/ huomioitavaa
Aloitus	* johdanto työtapaan * päivän ohjelma * tavoitteet * käytännön asiat * työskentelyn pelisäännöt (saa jäädä harjoitteesta pois kuuntelemaan, mutta toivotaan osallistumista; saa kysyä nimeä, jos ei muista, saa sanoa, jos ei halua kosketusta)	Rohkaistaan vuorovaikutukseen; ryhmien sekoittaminen koko pajan ajan; käännökset tarvittaessa

<b>Irrallisia asumiseen liittyviä harjoitteita</b>		
Huutotaputus	<p>Opetellaan esim. kenialainen huutotaputus, jonka avulla voidaan kiinnittää ryhmätyöskentelystä huomio ohjaajaan ja seuraaviin ohjeisiin.</p> <p>Voidaan valita myös jokin tuttu suomalainen laulu, esim. jänis istui maassa, josta tehdään taputus: JÄ-nis-IS-tui-MAAS-SA!</p> <p>Ohjaaja voi pyytää myös ryhmästä jotakuta opettamaan hänen kulttuuristaan tutun taputuksen/yhteishuudon (nämä ovat yleisiä esim. Afrikan maissa kouluopetuksen yhteydessä).</p>	<p>Taputuksia käytetään paljon monissa kulttuureissa luomaan yhteishenkeä. Ne ovat monille tuttuja myös koulusta.</p>
Paikanvaihto piirissä	<p>Kullekin piirissä annetaan sana: Omakotitalo, rivitalo, kerrostalo, mökki. Kun ohjaaja huutaa jonkin sanoista, kaikki sen sanan saaneet vaihtavat piirissä paikkaa. Sanalla "Muutto" kaikki vaihtavat paikkaa.</p> <p>Ennen leikkiä sanat kirjoitetaan taululle ja niihin liitetään piirros.</p> <p>Lopuksi kysytään kysymyksiä:</p> <p>Minä asun kerrostalossa, millaisessa talossa sinä asut?</p> <p>Ketkä asuvat kerrostalossa? Nostakaa käsi ylös? Missä se on?</p> <p>Ketkä asuvat omakotitalossa?</p> <p>Oletko käynyt mökissä? Missä?</p>	<p>Leikataan lehdistä kuvat eri talomuodoista; tai tehdään kuvallinen Power Point-esitys, johon on yhdistetty sanat.</p> <p>Sanat voidaan opetella ennen paikanvaihtopiiriä.</p> <p>Fyysinen liikkuminen ja sanojen kertaaminen auttavat muistamista.</p>
Pari-keskustelu	<p>Suomalainen/maahanmuuttaja -pareissa keskustelua asumisesta, muuttamisesta jne.</p> <p>Toistetaan pareja useita kertoja, samalla opetellaan nimet. Vaihdetaan kullakin kerralla aihetta.</p> <p>Kerro, mitä hyvää asunnossasi on kerro, mitä huonoa asunnossasi on kerro millaisessa paikassa haluaisi asua tulevaisuudessa</p>	<p>Suomea äidinkielenään puhuvia neuvotaan käyttämään toistoa, selkokieltä ja mimiikkaa sekä esittämään jatkokysymyksiä.</p>
Kosketa...	<p>Ohjaaja näyttää ensin, mitä tarkoittaa verbi koskettaa.</p>	<p>Sanat on hyvä vielä</p>

	<p>Ja antaa esimerkin sanoen: <i>"Minä kosketan tuolia"</i>.</p> <p>Kosketa nopeasti...jotain, mikä on sinistä...punaista... puuta (mäntyä, koivua...)... jotain minkä päällä voi seistä...jolla voi istua...mitä tarvitaan keittiössä... mitä pitäisi siivota...jotain mikä kuuluu olohuoneeseen...jotain mitä tarvitsisit kotona... jne.</p> <p>Kielitaidosta riippuen sekoitetaan helppoja ja haastavampia asioita. Kerrataan ja toistetaan samalla mitä nuo asiat ovat ja toistetaan sanoja.</p>	<p>kerrata yhteen ääneen.</p> <p>Muodostetaan lause: <i>"Minä kosketan puuta"</i>.</p> <p>Koskettaminen ja liikkuminen tilassa antavat muistianskureita ja tarjoavat aivoja aktivoivaa liikuntaa.</p>
Sanapeli	<p>Perhe harrasti kaikenlaista. HAPE-peliä pelaten, tutustutaan perheen harrastuksiin.</p> <p><a href="http://kamu.metropolia.fi/wp-content/uploads/2014/11/HaPenPDF.pdf">http://kamu.metropolia.fi/wp-content/uploads/2014/11/HaPenPDF.pdf</a> Pelissä voi vastata näyttelemällä, kertomalla tai piirtämällä.</p>	<p>Välineet: Noppa, jossa kuvat: Näyttele! Piirrä! Selitä! Nopan sijaan kuvat voidaan arpoa selän takaa.</p> <p>Kuvat voi ladata osoitteesta:</p> <p><a href="http://kamu.metropolia.fi/wp-content/uploads/2014/10/HAPE-Noppa-kuvat.pdf">http://kamu.metropolia.fi/wp-content/uploads/2014/10/HAPE-Noppa-kuvat.pdf</a></p>
Palapelit	<p>Muodostetaan pienryhmät palapelillä, joissa sanat: A) olohuone, keittiö, makuuhuone, lastenhuone. Sanat ja niihin liittyvät kuvat paperilla leikattu neljään osaan → neljän hengen ryhmät.</p> <p>Toinen kierros:</p> <p>B) kylpyhuone, eteinen, parveke, varasto.</p> <p>Sanoja käytetään seuraavassa aihetta syventävässä draamatarinassa.</p> <p>Sanat opetellaan lausuen, ja muodostetaan niistä lauseita.</p>	<p>Palapelipaperit.</p> <p>Kuvat voi leikata esim. sisustuslehdistä.</p>

Työtapa	Sisältö	Huomioitavaa
Draamasopimus	kerrotaan, että luodaan yhdessä kuvitteellinen tarina, jossa samalla opitaan asumiseen liittyvää kieltä Tarinaa tehdään eläväksi kehoilla Lopuksi mietitään, miten tarina liittyy omaan elämään <i>Kuinka monella teillä on ollut asumiseen liittyviä haastavia tilanteita? Nosta käsi ylös!</i>	Ryhmän tulisi tietää, mihin oppiminen kohdistuu. Voidaan viitata esim.: <i>"Fatima halusi viime kerralla saada lisää sanastoa asumiseen liittyvistä asioista."</i>
Päähenkilöt: suomalainen perhe (4 henkeä?)	Piirretään ja kuvitellaan yhdessä suomalainen perhe, annetaan nimet ja iät, mistä muuttavat, mitä tekevät työkseen?	Fläppitaulu ja tusseja
Kerronta	He muuttivat toiselta paikkakunnalta Espooseen (miltä paikkakunnalta?) Miksi he joutuivat muuttamaan? (liitetään osallistujien ehdotukset tarinaan)	
Asunnon huoneiden sisustaminen	Piirretään lattialle maalarinteipillä huoneisto (yhdessä sopien: mitä huoneita siellä pitää olla? (ks. edellinen palapeli). Kirjoitetaan sanat paperille ja teipataan sille kohtaa.  Osallistujat jaetaan pareiksi. Kukin pari suunnittelee yhden huoneen sisustuksen lapuilla, joihin kuhunkin on kirjoitettu yksi asia, joka tilassa on. Sanoihin voi liittää myös piirroksen.	Palapelisanat; liimalaput.
Asuntoesittely	Osallistujat jaetaan uudelleen pareiksi. Toinen on joku perheenjäsenistä ja toinen on vieras. Asunto esitellään, vieraat kysyvät kysymyksiä.  Roolia voi vaihtaa.	
Vieraat kuvailevat huoneistoa.	Ohjaaja kysyy kysymyksiä Keijon perheen asunnosta. Käytetään taululla olevia apusanoja, jotka on selitetty yhdessä. Apuna voi käyttää lappuja, ja etukäteen harjoiteltua sanastoa (viihtyisä, ahdas, tilava, valoisa, pimeä, rähjäinen, siisti, nykyaikainen, käytännöllinen, tunnelmallinen jne).	Apusanat fläppitaululla.
Muodonmuut	Kuvitellaan talon piha-alue. Osallistujat asettuvat pihalle siellä oleviksi asioiksi samalla sanoen mikä on:	Ohjaaja näyttää ensin mallin miten harjoitus

os	"Minä olen pihalla oleva roska", "Minä olen mies, joka poimii sen" jne.	toimii. Osallistujat asetetaan riviin, jotta eteen syntyy tyhjä "näyttämötila", johon kuva rakennetaan. Ohjaaja toistaa osallistujien mainitsemat asiat.
Ongelmat perheen asumisessa	Osallistujat jaetaan pienryhmiin. Jokaiselle ryhmälle arvotaan yksi lappu: pesutupa, kierrätyspiste, leikkipaikat, rappukäytävä, yö. Pienryhmät tekevät lyhyen näytelmän ongelmasta, joka tuossa paikassa tapahtuu. Muut arvaavat, mistä oli kyse.	Paperilapuilla sanat.
Neuvominen/ ohjaaja roolissa	Mitä perheen pitäisi tehdä? Kunkin näytelmän katsomisen jälkeen annetaan neuvoja perheelle (ohjaaja roolissa vastaa/tekee vastakysymyksiä). (pohditaan ensin pareittain keskustellen).	Roolimerkit (esim. hatut, huivit)?
Purku Pienryhmissä.	Mitä tuttua tässä tarinassa oli? Millaisia ongelmia omassa asumisessasi on ollut? Pienryhmäkeskusteluja voidaan jatkaa vielä suurryhmässä.  Keskustelussa voi nousta esille osallistujia koskettavia teemoja. Näitä voidaan listata taululle esimerkiksi kysymyksinä. Niihin liittyviä linkkejä, sanastoa ym. voidaan kirjoittaa taululle.	
Työskentelyn arviointi: Mielipideympyrä	Osallistujat asettuvat piirin kehältä kohti piirin keskustaa joko lähelle tai kauas keskustasta mielipiteensä mukaisesti (lähellä keskustaa = täysin samaa mieltä); kaukana keskustasta/kehällä = täysin eri mieltä):  <i>"Tänään oli kivaa"</i> <i>"Tutustuin uusiin ihmisiin"</i> <i>"Opin uusia sanoja"</i> <i>"Pidän leikeistä ja näyttelemisestä"</i> <i>"Pidän keskusteluista"</i> jne.	Merkki piirin keskustaksi (esim. kahvimuki)
Lappupalautt	Tehdään yksilölliset lappupalautteet, mutta pareittain	Paperilappuja ja kyniä

eet (pareissa?)	kirjoitettuna (suomenkielinen /maahanmuuttaja).	
Ryhmän päätösriitti	Loppuseremonia tai yhdessä aiemmin opeteltu taputus. Aplodit ryhmälle.	
TAI: Talo sanoista	Jokainen kirjoittaa lapulle uuden sanan, jonka on oppinut. Ne kiinnitetään taululle, piirtäen näillä lapuilla samalla talo.	Post it-laput

## 5.7. Muita kohtauttavaan kielenoppimiseen sopivia harjoitteita

**Esineen käyttötarkoitukset.** Valitaan jokin neutraali ja moneen taipuva “epäesine” esimerkiksi huivi tai teknisen vempaimen osa. Ohjaaja sanoo ja näyttää: “Tämähän on aivan selvästi sellainen kesäkatos sateen varalle”. Hän antaa huivin piirissä seuraavalle: ”Tämä on aivan selvästi kirja” ja alkaa lukea sitä lattialla taiteltuna. Esineelle keksitään siis aina uusia käyttötarkoituksia. Jokaista ideaa kannustetaan ohjaajan johdolla esim. aplodein. Esine voi kiertää monia kierroksia. Esineiksi sopivat esimerkiksi laatikko tai mikä tahansa tilasta löytyvä outo vempain tai roju. Mitä oudompi, sitä parempi. Ryhmät voivat etsiä itse nämä esineet. Harjoituksen voi tehdä useissa ryhmissä yhtäaikaisesti. Sopiva ryhmäkoko on 4-5, harjoituskiertos voidaan tehdä myös isossa piirissä. Matalan kielitaidon ryhmissä osallistujat voivat vain näyttää esineen käyttötarkoituksen. Ohjaaja tai muut sanovat sanan suomeksi ja sanaa toistetaan useita kertoja.

**Maisema kehoilla.** Päätetään yhdessä jokin paikka tai maisema, esim. meren ranta. Osallistujat asettuvat riviin “näyttämöksi” valitun tilan eteen. Yksi kerrallaan osallistujat Minä olen simpukka siinä rannalla”, tulevat kuvaan meren rannalla oleviksi asioiksi: “ “Minä olen rantapallo”, “Minä olen auringonottaja”. Jos osallistuja ei tiedä ajattelemaansa sanaa, hän voi näyttää sen ja muut voivat yrittää arvata mikä hän on. Harjoitus on hyvä demonstroida ennen aloittamista muutamalla esimerkillä. Harjoitusta voidaan käyttää myös draamatarinoiden sisällä luomassa eläytymistä tarinan maailmaan.

**Tunnepatsaat parimuovailuna (tunnetilalaput).** Tunnetiloihin liittyvää sanastoa voidaan kerrata tällä harjoituksella. Osallistujat jaetaan pareiksi. Kullekin parille annetaan lapulla yksi tunnetila (esim. iloinen, surullinen, masentunut, innostunut, utelias, ahkera, hämmästynyt). Toinen parista on muovailtavana; toinen muovailee. Kun patsaat ovat valmiit, muut osallistujat yrittävät arvata, mistä tunnetilasta on kyse. Sanat kerrataan lopuksi. Tehtävä vaihtuu uusilla sanoilla. Sanat ryhmäpatsaina. Osallistujat jaetaan 3-4 hengen pienryhmiin. Kullekin ryhmälle arvotaan lappu, jossa on jokin mielellään konkreettinen sana (esim. traktori, uima-allas, metsä). Yksi ryhmästä toimii muovailijana; muut muovattavana. Muut osallistujat yrittävät arvata esitettyä sanaa.

**Suunnat junassa.** Osallistujat asettuvat jonoon ja asettavat kädet edessä olevan olkapäille. Etummaisena oleva on johtaja, joka määrää junan kulkusuunnan esim. ”Eteenpäin!”, jolloin letka liikkuu eteenpäin; osallistujat kaiuttavat samalla ohjaajan ohjeen ”Eteenpäin”. Näin sana ankkuroituu muistissa liikkeeseen. Muita käskyjä voivat olla taaksepäin, vasemmalla, oikealle, seis, tuolien välistä, pöydän edestä, ulos, sisälle sillan alta... Käsien harteille sijoittamisen sijaan letkalle voi antaa villalangan, josta tartutaan kiinni, jos koskettaminen ryhmässä on haastavaa.

**Muistipeli.** Sanallisia kuvamuistipelejä on olemassa valmiina, mutta sellaisen voi tehdä itse tai yhdessä ryhmän kanssa vaikkapa jostakin teemasta. Lehdistä leikataan kuvia aiheesta tai ne piirretään itse. Pelin tekemiseen voi käyttää myös mitä tahansa vapaasti monistettavaa korttisarjaa. Kuviin kirjoitetaan niihin liittyvät sanat. Kortit monistetaan ja haluttaessa liimataan pahville. Kortit sekoitetaan pöydälle. Osallistujat saavat vuorollaan avata kaksi korttia. Pelaaja saa ne, jos hän löytää kaksi samanlaista. Voittaja on se, joka on kerännyt eniten kortteja. Lopuksi korttien sanat voidaan kerrata peittämällä teksti ja yrittämällä muistaa sana.

**Kapteeni käskee.** Ohjaajalla on kaksi käskymuotoa a) ja b) käsky ilman sanoja ”Kapteeni käskee”. Osallistujat tottelevat vain käskyjä, jotka alkavat sanoilla Kapteeni käskee. Ohjaajan paikalle voidaan ottaa vapaaehtoinen opiskelijoiden joukosta. Alkeisryhmässä ennen harjoitusta



tehdään taululle tukilista käskyistä ja käydään läpi niiden merkitykset. Luku- ja kirjoitustaidottomille näytetään käskyt ja sanat toistetaan yhdessä.

**Käskytsleikki pareittain.** Mene..., Osallistujille esitellään esimerkillä harjoituksessa käytettävät peruskäskyt: “ Tule..., Istu..., Nouse..., Ota... Hae..., pane..., pysähdy..., käänny...” Kerrataan yhdessä ennen harjoituksen aloittamista. Käskyt on hyvä olla näkyvillä taululla. Niihin voi lisätä myös kuvasymbolit. Osallistujat jaetaan pareiksi. Parista toinen toimii käskijänä ja toinen toimii käskyjen mukaan. Ohjaajan merkistä vuoro vaihtuu. Harjoitukseen voi lisätä helpottavia elementtejä. Tilaan voidaan lisätä helpottavia sanalappuja eri esineisiin ja paikkoihin.

**Lausekortit ja asioiden tunnistaminen.** Pelissä voidaan käyttää esimerkiksi lehdistä leikattuja ja pahville liimattuja kuvia (A6/A7 -koko) tai vaikkapa perinteisiä Musta Pekka -kortteja. Jokaiselle osallistujalle jaetaan esim. 6 korttia. Ohjaaja lukee omasta korttipinostaan esimerkiksi: “Tyttö, jolla on aurinkolasit” “Mies, jolla on sininen takki”. Jokainen jolla on kortti, jossa tämä esiintyy, voi ottaa pois sen kortin ja heittää sen keskelle. Kortit voidaan myös askarrella yhdessä.

**Tärkeä esine tai vaate.** Osallistujia pyydetään tuomaan mukanaan jonkin heille tärkeän esineen. Esim. 4 hengen pienryhmissä jokainen kertoo omasta esineestään vuorollaan: mistä olet sen hankkinut? Miksi se on sinulle tärkeä? Jos tehtävää ei ole voitu antaa etukäteen, jokainen voi kertoa jostakin vaatekappaleestaan tai mukana olevasta esineestä. Esineet ja vaatteet ja niiden merkitykset kuvastavat usein ihmisen arvoja.

## 6. Lähteitä ja materiaaleja:

*Toiminnallisen kielenoppimisen menetelmiä:*

<http://kamu.metropolia.fi>

<http://kepeli.metropolia.fi>

[http://www.kotouttaminen.fi/files/44011/Oppimateriaalia kielen ja kulttuurin opetukseen - vapaaehtoiset.pdf](http://www.kotouttaminen.fi/files/44011/Oppimateriaalia_kielen_ ja_kulttuurin_opetukseen_-_vapaaehtoiset.pdf)

Piekkari, Jouni: Helppoo ku heinänteko. Innostavia menetelmiä maahanmuuttajien kielenopetukseen (Julkaistaan keväällä 2017, ks. [www.EduGlobal.fi](http://www.EduGlobal.fi) ja [www.vokataantaas.fi](http://www.vokataantaas.fi))

*Osallistavat menetelmät mm:*

<http://www.ksl.fi/images/osallistavatmenetelmat.pdf>





Espoon kaupungin OmaKoto -hankkeessa toteutettiin useita toiminnalliseen ja keholliseen kielenoppimiseen keskittyviä **kohtauttamispajoja**.

Tähän oppaaseen on koottu ideoita, joilla maahanmuuttajajärjestöjä ja muita toimijoita voidaan saada uusilla tavoilla tutustumaan ja tekemään yhteistyötä.

Opasta kannattelee ajatus siitä, että maahanmuuttajien ja kantaväestön kohtauttamista voidaan tehdä aktiivisesti, tavoitteellisesti - ja hauskasti.

Opas on suunnattu mm. maahanmuuttajatyötä tekeville, suomen kielen opettajille, kansalaisopistopiireille, harrastekerhoille sekä eri alojen järjestöille ja virkamiehille.